

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет**

Кафедра української літератури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри української
літератури

доц. А.В. Демченко

“28” серпня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.3.5. ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Спеціальність: 035.01 Філологія (українська мова та література);

Факультет української філології та журналістики

Курс II

Форма навчання денна, заочна

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма з «Літературного краєзнавства» для студентів за спеціальністю:
035.01 Філологія (українська мова та література)

Розробник:

Немченко Іван Васильович, доцент, кандидат філологічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української літератури

Протокол від “28 ” серпня 2017 р. № 1

Завідувач кафедри української літератури

доц. Демченко А.В.

Пояснювальна записка

Програма вивчення навчальної дисципліни “Літературне краєзнавство” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю: 035.01 Філологія (українська мова та література).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є літературні явища на Херсонщині ХІХ – початку ХХІ століття, зокрема творчість Д.Марковича, Дніпрової Чайки, М.Чернявського, Є.Фоміна, І.Дніпровського, М.Куліша, М.Братана, А.Бахути, М.Василенка, А.Кичинського та інших митців-краян.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення відомостей з літературного краєзнавства здійснюється в тісному зв'язку з теорією літератури, історією світової літератури, історією критики, історією України, фольклористикою та етнографією, мовознавством.

Мета курсу: окреслити літературне краєзнавство як наукову галузь, визначити об'єкти й джерела літературного краєзнавства, охарактеризувати форми і види літературно-краєзнавчої роботи в школі й поза школою, подати відомості з історії літературного краєзнавства на Херсонщині, висвітлити найхарактерніші явища літературного процесу ХІХ – початку ХХІ століття в нашому краї, зосередивши основну увагу на творчості відомих письменників, чий тексти пропонуються до вивчення в школі.

Завдання курсу:

- **методичні:** навчити другокурсників аналізувати твори письменників-класиків і авторів-сучасників;
- **пізнавальні:** сформувати у студентів уявлення про жанрові й стильові пошуки українських письменників ХІХ - початку ХХІ століття;
- **практичні:** готувати студентів-філологів до вчительської праці, до проведення краєзнавчої роботи.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями:**

- **комунікативною** (вільне володіння державною мовою в усній і письмовій формах; сукупність знань, умінь, ініціатив, необхідних для здійснення комунікації; формування риторичних навичок: уміння розкрити суть проблеми, аргументувати власну позицію щодо шляхів її вирішення, підтримувати у слухачів інтерес і увагу, керувати аудиторією тощо);

- **культурологічною** (сукупність знань про українську матеріальну і духовну культуру та її значущість у світовому контексті, а також уміння використовувати ці знання у професійній діяльності);
- **літературознавчою** (сукупність знань про літературні традиції, розвиток літературних напрямків і стильових течій в Україні та в нашому регіоні, аналіз художніх текстів у єдності змісту й форми);
- **науково-дослідною** (сукупність умінь здійснювати пошукове, наукове, експериментальне дослідження, працювати з першоджерелами, критичною літературою, конструювати власну і колективну науково-дослідницьку діяльність).

Очікувані результати навчання

- Студенти мають належно оволодіти українською мовою в усній і письмовій формі.
- Студенти повинні оволодіти знаннями з історії літератури в зв'язках з нашим краєм, розуміти динаміку жанрових і стильових пошуків у письменстві Херсонщини, належно аналізувати твори митців-класиків і авторів-сучасників.
- Активізація пізнавальної діяльності студентів через залучення їх до самостійного опрацювання науково-методичних праць із літературознавства.
- Підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності.

Програма курсу:

Вступ. Предмет і завдання курсу. Літературне краєзнавство як наукова галузь. Об'єкти літературного краєзнавства. Джерела літературного краєзнавства. Форми і види літературно-краєзнавчої роботи. З історії літературного краєзнавства на Херсонщині.

Альманахова традиція на Україні XIX-XXI ст. Літературні збірники на теренах Херсонської губернії (XIX-поч.XX ст.): а) Д.Маркович і вихід альманахів "Нива" (1885), "Степ" (1886); б) М.Чернявський і херсонські альманахи "З потоку життя" (1905), "Перша ластівка" (1905). Збірники другої половини XX — поч. XXI ст.: "Яблоневый цвет" (1977), "Ручьи" (1989), поновлений херсонський альманах "Степ" (№ 1-25, 1991-2019). Інші сучасні альманахи на Херсонщині: "Трамонтан" (№ 1-2, Генічеськ, 1992-1993), "Передчуття" (Нова Каховка, 1994), "Красуне Вічність" (Нова

Каховка, 2002), “Константи” (Херсон), “Елінг” (№ 1-12, Херсон, 2002-2018), “Таврійський степ” (№ 1-4, Каховка, 2000-2002), “Таврія поетична” (Херсон, 2006), “Вишиванка” (№ 1-5, Херсон, 2007-2018), “Голопристанська Littera” (№ 1-2, 2014-2018), та ін. Літературні збірники Білозерщини: “Біле озеро” (1994), ”Чисті джерела” (1995), “Степові голоси” (1998), ”На ноті високій” (2000), “Святковий віночок” (2001), ”Сонце на рушнику” (2002), ”Від серця до серця” (2003) тощо. Огляд альманахів “Чиста криниця”, “Молода муза”, “Ан-Т-Р-Акт”, “Відлуння сердець”, “Голос Батьківщини”, “Дніпрова хвиля”, “Колобок”, “Літературний Херсон”, “Парус надєжды”, антологій “Малючок Степовичок”, “Вежі та вітрила”, “Білий берег”, “Гойдалки над степом”, “25”, “Степова симфонія” тощо.

Література на Херсонщині і в Таврії ХІХ- початку ХХ ст.

Життєвий і творчий шлях Дніпрової Чайки. Огляд поетичного доробку. Поезії в прозі Дніпрової Чайки. Реалістичний характер оповідань письменниці. Нариси та казки Дніпрової Чайки. Драматургія письменниці. Художні особливості доробку авторки.

Життєвий і творчий шлях Д.Марковича. Новелістика письменника. Д.Маркович як драматург. Місце митця в історії української літератури ХІХ – початку ХХ ст.

М.Чернявський - визначний український мислитель, письменник, просвітник. Ліричні збірки поета. Історичні поеми митця. Проза М.Чернявського. Риси творчої манери письменника.

Б.Грінченко і Херсонщина. Корифеї українського театру і наш край. Життєвий і творчий шлях М.Кропивницького, М.Старицького, І.Карпенка-Карого (І.Тобілевича) в зв’язках з Південною Україною.

Література на Херсонщині в ХХ – на початку ХХІ ст.

Життєвий і творчий шлях Є.Фоміна. Лірика поета, її тематика, образи, художня своєрідність. Драматургія митця. Значення творчості письменника.

Життєвий і творчий шлях І.Дніпровського. Поезія. Проза письменника. І.Дніпровський як драматург. Значення творчості письменника.

Життєвий і творчий шлях М.Куліша. Драматургія письменника. Місце М.Куліша в історії української та світової літератури ХІХ ст.

А.Бахута. Життєвий і творчий шлях письменника. Особливості стилю митця. Значення творчості А.Бахути.

Життєвий і творчий шлях М.Братана. Романістика митця. Повісті та оповідання М.Братана. Лірика поета. Драматургія письменника. Значення творчості М.Братана.

Життєвий і творчий шлях М.Василенка. Збірки “Небовий ключ” та “Очна ставка”, їх мотиви та образи, художня специфіка. Поетичні збірки М.Василенка “Жменя дощу”, “Архітектура планиди”. Поеми М.Василенка. Історичний роман “Уламки імперії”. Особливості стилю письменника.

Поезія А.Кичинського. Огляд поетичних книг.

Лірика В.Кулика. Пісенна творчість митця.

Поезія В.Пузиренка.

Творчість інших письменників кінця ХХ – початку ХХІ століття на Херсонщині. Мотиви та образи поезій Василя Жураківського. Тематичні обрії лірики Василя Загороднюка. Художня своєрідність книг Анатолія Крата. Проблематика та образи віршів Анатолія Полуфакіна. Творчість А.Марущака.

Огляд доробку поетес Алли Тютюнник, Ізабелли Плоткіної, Валентини Наумич, Софії Василенко, Світлани Трофимчук, Наталі Коломієць, Олесі Кузьменко.

Іншомовні письменники Херсонщини. Творчість Б.Лавреньова, К.Кудієвського, А.Дрозд, М.Касьянова, М.Питалева, І.Цветкової, В.Плоткіна.

Висновки. Херсонські письменники в Україні і зарубіжжі.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5/3,5	Галузь знань 03.Гуманітарні науки	За вибором	
	Спеціальність 035.Філологія (українська мова і література)		

		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	
		семестр	
Загальна кількість годин -105/105		4-й	
		Лекції	
		26 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		59 год.	99 год.
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Рівень вищої освіти: бакалавр		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 44% / 56%

для заочної форми навчання – 6% / 94%

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Творчість херсонських письменників XIX – початку XXI ст.												
Тема 1. Літературне краєзнавство як навчальний предмет. Літературне краєзнавство на Херсонщині	6	2				4	8					8

Тема 2. Життєвий і творчий шлях Дніпрової Чайки.	10	2	4			4	11	2				9
Тема 3. Творча доля Д.Марковича.	8	2	2			4	9					9
Тема 4. М.Чернявський – визначний український мислитель, письменник, просвітник.	10	2	4			4	13	2	2			9
Тема 5. Життєвий і творчий шлях Є.Фоміна.	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Творчість Івана Дніпровського.	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Творчість М.Куліша	8	2	2			4	8					8
Тема 8. Багатство літературного доробку М.Братана.	8	2	2			4	8					8
Тема 9. Творча доля А.Бахути.	8	2	2			4	8					8
Тема 10. Поезія і проза М.Василенка.	6	2				4	8					8
Тема 11. Творчість А.Кичинського.	6	2				4	8					8
Тема 12. Поезія Херсонщини кінця ХХ – поч..XXI ст.	19	4				15	8					8
Разом за змістовим модулем 1	105	26	20			59	105	4	2			99

Усього	105	26	20			59	105					105
--------	-----	----	----	--	--	----	-----	--	--	--	--	-----

Змістовні модулі учбового курсу

I змістовий модуль

Тема: “Творчість херсонських письменників ХІХ – початку ХХ ст.”

Лекційні модулі

№	ТЕМА ЗАНЯТТЯ
1	Літературне краєзнавство як навчальний предмет. Літературне краєзнавство на Херсонщині
2	Життєвий і творчий шлях Дніпрової Чайки
3	Творча доля Д.Марковича.
4	М.Чернявський – визначний український мислитель, письменник, просвітник
5	Життєвий і творчий шлях Є.Фоміна.
6	Творчість Івана Дніпровського.
7	Творчість М.Куліша
8	Багатство літературного доробку М.Братана.
9	Творча доля А.Бахути.
10	Поезія і проза М.Василенка.
11	Творчість А.Кичинського.
12	Поезія Херсонщини кінця ХХ – поч.ХХІ ст.

Практичні модулі

№	ТЕМА ЗАНЯТТЯ
1	Мотиви та образи поезії Дніпрової Чайки
2	Поезії в прозі Дніпрової Чайки
3	Проза Дмитра Марковича
4	Поезія М.Чернявського
5	Проза М.Чернявського
6	Творчість Івана Дніпровського
7	Поезія Є.Фоміна.
8	Микола Куліш – комедіограф
9	Творчість М. Братана
10	Лірика А.Бахути.

Модулі самостійної роботи:

1. Вивчити напам'ять вірші Дніпрової Чайки “Дешевий крам” та “На лимані”.
2. Вивчити напам'ять вірші М.Чернявського “Рідний край” (акровірш) та “Степ і степ, один без краю...”.
3. Вивчити напам'ять вірш Є.Фоміна “Елегія”.
4. Вивчити напам'ять вірш А.Бахути “Жалкування”.

Підсумкова тека

Методи навчання

Забезпечується комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця-філолога з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу: комп'ютерна підтримка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод тощо).

Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців-філологів до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному, письмовому, програмованому, практичному і тестовому контролю.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

- **Екзамен.**

А. (відмінно) – 90-100 балів – повне, ґрунтове розкриття питань з використанням спеціальної термінології;

В (добре) – 82-89 балів – володіння узагальненими знаннями з предмета, вільне висвітлення питань з незначними помилками;

С (добре) – 74-81 балів - достатньо повні знання, відповідь повна, логічна, обгрунтована, але з помилками;

Д (задовільно) 64-73 балів – відтворена значна частина матеріалу, відповідь правильна, але недостатньо осмислена;

Е (задовільно) 60-63 балів - студент володіє матеріалом на початковому рівні, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну частину матеріалу;

Ф (незадовільно) 35-59 балів – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, здатний усно відтворити окремі частини теми, не володіє термінологією;

FX (незадовільно) 1-34 балів – відповідь відсутня.

● Диференційований залік

А (відмінно) 90-100 балів – повна і правильна відповідь на теоретичні питання та виконане практичне завдання;

В (добре) 82-89 балів – повна і правильна відповідь на теоретичні питання та неповністю виконане практичне завдання;

С (добре) 74-81 балів – достатня відповідь на теоретичні запитання з деякими неточностями та виконане практичне завдання;

Д (задовільно) 64-73 балів – достатня відповідь на теоретичні запитання з неточностями та виконане практичне завдання;

Е (задовільно) 60-63 балів – поверхова відповідь на теоретичні питання та виконане практичне завдання;

Ф (незадовільно) 35-59 балів – правильна, але неповна відповідь на теоретичне запитання, невиконане практичне завдання;

FX (незадовільно) 1-34 балів – відсутність будь-якої відповіді на теоретичне запитання та невиконане практичне завдання.

● Залік

1. «зараховано», якщо у студента:

- I. Повна і правильна відповідь на теоретичні питання та виконане, або неповністю виконане практичне завдання.
  - II. Достатня відповідь на теоретичні запитання з деякими неточностями, виконане практичне завдання.
  - III. Поверхова відповідь на теоретичні запитання, виконане практичне завдання.
2. «незараховано», якщо у студента:
- I. Правильна, але неповна відповідь на теоретичне запитання, невиконане практичне завдання.
  - II. Поверхова відповідь на теоретичне запитання та невиконане практичне завдання.
  - III. Відсутність будь-якої відповіді на теоретичне запитання та невиконане практичне завдання.

● **Письмова контрольна робота.**

A (відмінно) 90-100 балів – ґрунтовне засвоєння програмного матеріалу;

B (добре) 82-89 балів – вільне висвітлення питань з незначними помилками;

C (добре) 74-81 балів – вільне висвітлення питань з помилками;

D (задовільно) 64-73 балів – наявність у відповіді окремих неточностей, які свідчать про недостатнє засвоєння теоретичного матеріалу;

E (задовільно) 60-63 балів – наявність у відповіді неточностей, які свідчать про недостатнє засвоєння теоретичного матеріалу ;

F (незадовільно) 35-59 балів – у відповіді є суттєві помилки, вони свідчать про повне незнання термінології;

FX (незадовільно) 1-34 балів – відсутність будь-якої відповіді.

5. Реферат

A (відмінно) 90-100 балів – глибоке розкриття проблеми;

B (добре) 82-89 балів – тема розкрита недостатньо повно;

C (добре) 74-81 балів – тема розкрита неповно;

- D (задовільно) 64-73 балів** – тема розкрита поверхово;
- E (задовільно) 60-63 балів** – реферат суто компілятивного рівня ;
- F (незадовільно) 35-59 балів** – розкритий лише окремий аспект проблеми;
- FX (незадовільно) 1-34 балів** – реферат відсутній.

6. Усна відповідь.

- A (відмінно) 90-100 балів** – повне і ґрунтовне розкриття теми;
- B (добре) 82-89 балів** – повне і ґрунтовне розкриття теми з окремими неточностями;
- C (добре) 74-81 балів** – вільне висвітлення теми з незначними помилками;
- D (задовільно) 64-73 балів** – орієнтація у програмовому матеріалі з помилками у використанні термінології;
- E (задовільно) 60-63 балів** – орієнтація у програмовому матеріалі з суттєвими неточностями та помилками у використанні термінології;
- F (незадовільно) 35-59 балів** – часткове відтворення основного змісту теми, незнання спеціальної термінології;
- FX (незадовільно) 1-34 балів** – відсутня або повністю неправильна відповідь.

Критерії оцінювання знань студентів

A (відмінно) 90-100 балів – Відповідь студента відзначається повнотою і вичерпністю викладу матеріалу теоретичного курсу, ґрунтується на знаннях різних точок зору з обговорюваної проблеми. При цьому студент повинен уміти висловити й мотивувати власне бачення аналізованих питань, ознайомитись із основною та додатковою рекомендованою до курсу науковою літературою. Відповідь має бути логічною, зв'язною, послідовною й аргументованою. Теоретичні положення слід підкріплювати конкретними прикладами. Студент повинен уміти застосовувати свої теоретичні знання на практиці (напр., під час вивчення епічних, драматичних та ліричних творів, при розгляді творів різноманітних жанрів тощо), застосовувати сучасні технології навчання тощо;

B (добре) 82-89 балів – Студент повинен володіти матеріалом на належному рівні, проте може помилятися у непринципових моментах. Студент повинен опрацювати і знати основну та додаткову рекомендовану літературу до курсу. Відповідь повинна бути логічною, викладеною правильною літературною мовою. Свої теоретичні знання студент повинен уміти застосовувати на практиці;

C (добре) 74-81 балів – Студент повинен володіти матеріалом, самостійно оцінювати явища, виправляти допущені помилки, працювати з різними джерелами інформації, творчо використовувати дібраний матеріал.

D (задовільно) 64-73 балів – Відповідь студента є неповною і не досить аргументованою. Студент повинен знати значну частину матеріалу, запропонованого в теоретичному курсі, але ці знання можуть мати несистемний характер. Під час відповіді наводить окремі власні приклади на підтвердження окремих суджень, за допомогою викладача здатен зробити певні висновки.

E (задовільно) 60-63 балів – Студент повинен знати запропонований матеріал курсу, володіти окремими навичками аналізу тексту, орієнтуватися в масиві рекомендованої літератури, вміти наводити приклади, відтворювати самостійно опрацьований матеріал.

F (незадовільно) 35-59 балів – Студент розуміє матеріал на елементарному рівні, називаючи лише окремі факти або явища, необізнаний із рекомендованою літературою, може частково відповідати на поставлені запитання, але сам не здатен викласти теоретичний матеріал і підкріпити його прикладами.

FХ (незадовільно) 1-34 балів – У студента відсутні знання матеріалу, запропонованого в теоретичному курсі.

Критерії оцінювання презентації

A (відмінно) 90-100 балів – кількість слайдів більше 20, логічна послідовність їх розташування, повне, ґрунтовне розкриття теми з використанням спеціальної термінології;

В (добре) 82-89 балів – кількість слайдів 18-20, логічна послідовність їх розташування, вільне висвітлення теми з незначними помилками;

С (добре) 74-81 балів – кількість слайдів 15-17, дещо порушена логічна послідовність їх розташування, тема розкрита повно, логічно, але з помилками;

Д (задовільно) 64-73 балів – кількість слайдів 13-14, переважно логічно послідовно розташовані, матеріал розкрито правильно, але недостатньо осмислено;

Е (задовільно) 60-63 балів – кількість слайдів не менше 10-12, частково логічно послідовно розташовані, матеріал розкрито на початковому рівні;

Ф (незадовільно) 35-59 балів – кількість слайдів менше 10, відсутня логічна послідовність їх розташування, відтворено окремі частини теми, студент не володіє термінологією;

FX (незадовільно) 1-34 балів – відсутність презентації.

Список рекомендованої літератури

Основна література:

1. Голобородько Я.Ю. Літературний процес Таврійського краю: навчально-методичний посібник. – Херсон, 2000.
2. Голобородько Я. Письменники і Херсон / Я.Ю.Голобородько.- Херсон, 2003.
3. Голобородько Я. Південний ареал: консорціум літературної Таврії: роман-монографія.- К., 2007.
4. Голобородько Я. Хронологія слова: письменники українського півдня. – Херсон, 2001.
5. Голобородько Я.Ю. Художні постаті Херсонщини: література рідного краю: експериментальний підручник для середніх закладів освіти. – Херсон, 2000.
6. Єфремов С. Історія українського письменства / С. Єфремов. – К., 1995.
7. Єфремов С. Літературно-критичні статті / С. Єфремов. – К., 1993.
8. Жулинський М.Г. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям / М. Жулинський. – К., 2011.

9. Зборовська Н. Код української літератури: проект психоісторії новітньої української літератури: монографія / Н. Зборовська.- К., 2006.
10. Історія української літератури: у 2 т.- К.,1987.- Т.1.
11. Історія української літератури XIX ст.: у 2 кн. / за ред.М.Жулинського.- К.,2005-2006.
12. Історія української літератури XIX ст.: у 3 кн. / за ред.М.Яценка. - К.,1995-1997.
13. Історія української літератури другої половини XIX ст. / за ред.В.Поважної, М.Грицяя. - К.,1986.
14. Історія української літератури XIX ст.: 70-90-і рр. /за ред.О.Гнідан: у 2 кн.- К.,2002-2003.
15. Історія української літературної критики: дожовтневий період.- К.,1988.
16. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець XIX — поч.ХХІ ст.: у 10 т. / Ю. Ковалів. - К., 2013.- Т.1-2.
17. Козлов А. Українська дожовтнева драматургія: еволюція жанрів / А.Козлов. – К., 1991.
18. Література рідного краю: методичний посібник /авт.: Немченко Г.В., Немченко І.В.- Херсон,1994.
19. Літературне краєзнавство на уроках української літератури в 11 класі середньої школи: методичні рекомендації та розробки уроків / авт.Н.Чабан.- Херсон, 1993.
20. Літературознавча енциклопедія: у 2 т.- К.,2007.
21. Параскевич П. Сторінки літературної Херсонщини. - Вид. 2-е. – Херсон, 2008.
22. Позакласна й позашкільна робота з літературного краєзнавства: методичні рекомендації /авт.: Немченко І.В. – Херсон, 1998.
23. Приходько І. Українські класики без фальсифікацій / І.Приходько.- Харків,1997.
24. Українська літературна енциклопедія: у 5 т.- К.,1988.- Т.1; К.,1990.- Т.2; К.,1995.- Т.3.
25. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні / Д.Чижевський. – К., 1992.
- 26.**Щерба Т. Цілющі острови духовності: література Таврійського краю: навчально-методичний посібник для вчителів / Т.Щерба.- Херсон, 2001.

Додаткова література:

1. Білецький Фелікс. “Неабиякий белетристичний талант”: штрихи до портрета Дмитра Марковича / Ф.Білецький // Дивослово.- 1995.- № 5-6.- С.5-9.
2. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість / М.Більчук.- Тернопіль,2006.
3. Богачук В. Творчість Дмитра Марковича у світовому літературно-мистецькому контексті / В.Богачук // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення

- української діаспори) : літературно-науковий збірник / Г.Немченко. — Вип. 9.- К.-Херсон : Просвіта, 2013. — С.261-272.
4. Борис Грінченко: літературні розвідки, бібліографічні нариси.- Херсон, 1999.
  5. Братан М. Заради світла // Березіль. – 1993. – № 2. – С. 169-171.
  6. Братан М. Миколі Василенку — 75 / М. Братан // Літ. Україна.- 1999.- 13 травня.- С.4.
  7. Вежі та вітрила: поезія Херсонщини кінця ХХ – початку ХХІ століття.- Херсон, 2007.
  8. Векслер И.Н. Херсон и его жители / Иосиф Векслер.- Запоріжжя, 2005.
  9. Веркалець М. Педагогічні ідеї Б.Д.Грінченка / М.Веркалець.- К., 1990.
  10. Видано в Херсоні: 1842-1942: каталог місцевого друку / авт.-укладач О.В.Лянсберг.- Херсон, 2009.
  11. Використання матеріалів літературного краєзнавства на уроках української літератури в середній школі: метод.реком.- Миколаїв,1991.
  12. Вишиванка: Херсонський літературно-художній збірник.- К.-Херсон: Просвіта, 2007.- № 1; 2008.- № 2; 2009.- № 3; 2013.-№4; 2018.- №5.
  13. Вишневська Н. Дніпрова Чайка і її твори / Н.Вишневська // Дніпрова Чайка.Вибрані твори.- К.: Дніпро,1987.-С.5-20.
  14. Вісник Таврійської фундації (ОВУД). – Вип.1-16. – К. – Херсон: Просвіта,2005-2019.
  15. Голобородько О. Живильні промені: краєзнавчі розвідки, портрети сучасників / О. Голобородько.- Херсон: ПАТ “ХМД”, 2014.
  16. Голобородько Я. «Він ще довго житиме серед вдячних нащадків»: у контексті 140-річчя від дня народження Бориса Грінченка / Я. Голобородько // Степ.- 2004.- № 13.- С.23-35.
  17. Голобородько Я.Ю. Поезія Євгена Фоміна у літературному процесі 30-х років ХХ століття / Я.Ю.Голобородько // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 5. – С. 11-15
  18. Голобородько Я.Ю. Поетичні канони Євгена Фоміна / Я.Ю.Голобородько // Дивослово.- 2003.- № 6.- С.10-14.
  19. Голобородько Я. Універсальність духу: місія і місіонерство Бориса Грінченка / Я. Голобородько // Голобородько Я. Південний ареал: консорціум літературної Таврії: роман-монографія.- К., 2007.- С.49-62.
  20. Голобородько Я. Художньо-естетична цивілізація Миколи Куліша.- Херсон, 1997.

21. Голомб Л. Проблема цінності людського життя у прозі Д.Марковича в контексті ідейно-художніх пошуків української літератури кінця XIX – початку XX ст. / Л.Голомб // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літературно-науковий збірник / Г.Немченко. — Вип. 9.- К.–Херсон : Просвіта, 2013. — С.112-118.
22. Горностаев Е.В. Улица Суворова. Суворовская: нетленная летопись края / Евгений Горностаев.- Херсон: Наддніпряночка, 2007.
23. Гунько Олександр. Зоряна журба Анатолія Бахути // Бахута Анатолій. Дань: Книга вибраних поезій. – Нова Каховка: ПСЄЛ, 2004. – С. 3-9.
24. Давидюк І. Опозиція “розум-серце” у творчості Дмитра Марковича та Галини Пагутяк / І.Давидюк // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літературно-науковий збірник / Г.Немченко. — Вип. 9.- К.–Херсон : Просвіта, 2013. — С.15-21.
25. 25: антологія творів херсонських авторів.- Херсон: Айлант, 2017.
26. Денисюк І. Українська новелістика кінця XIX – початку XX ст. / І.Денисюк // Українська новелістика кінця XIX – початку XX ст. Оповідання. Новели. Фрагментарні форми. - К., 1989.- С.5-26.
27. Дніпрова Чайка: літературні розвідки, бібліографічні нариси. – Херсон, 1996.
28. Дніпрова Чайка і розвиток української культури: тези міжвуз. наук. конф. – Херсон, 1991.
29. Дніпрова Чайка. Проводи Сніговика-Снігуровича / передм.О.Колініченко. – К., 2009.
30. Євген Фомін: бібліографічний покажчик. – Херсон, 2002.
31. Єлисеєва Л. Микола Чернявський: дорога на Голгофу / Л. Єлисеєва, І. Немченко // Новий день. – 1992. – 5 грудня.
32. Загороднюк В. Заповіт Миколи Чернявського / В.Загороднюк // Чернявський М. Вибране.- Херсон: Гілея, 2018.- С.5-10.
33. Загороднюк В. Обнадієний вкраїнолюбством / В.Загороднюк // Василенко М. Тавровані зоряниці: поезії.- Херсон, 2011.- С.3-6.
34. Земляна Г. Проза Миколи Чернявського: питання типології, жанрово-нарративна система / Г.Земляна.- К, 2008.
35. З історії Херсонської губернії: 1803-1920 рр. : зб. док.до 210-річчя створення Херсонської губернії.- Херсон, 2013.
36. З любов'ю до рідного краю: методичні рекомендації на допомогу популяризації в бібліотеках творчості сучасних херсонських поетів.- Херсон, 1995.- 26 с.
37. Забуттю не підлягає: Нариси. Спогади. Оповідання.- Херсон,1994.- 360 с.

38. Загороднюк В. Висока хвиля “Білого берега” / В.Загороднюк // Вісник Таврійської фундації (ОВУД). – Вип.7. – К. – Херсон: Просвіта,2010.- С.236-241.
39. Засенко О. Треба жити по-новому, люблячи людей / О.Засенко // Маркович Д. По степах і хуторах. Оповідання. Драми. Спогади. – К., 1991.
40. Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 2018 рік: бібліографічний покажчик.- Вип.45.- Херсон, 2018.
41. Ігнатенко М. Євген Фомін / М. Ігнатенко // Фомін Є. Поезії. – К., 1971. - С.5-8.
42. Історія міст і сіл УРСР: у 26 т.: Херсонська область.- К.,1972.
43. Історія Просвіти Херсонщини.- К.- Херсон, 2002.- Т.1.
44. История Херсона XVIII-XIX вв.: ил. энциклопедия: в 2 частях / сост. П.Е.Осьминин, И.Н.Илиади.- Херсон, 2014.
45. Каляка М. Літературна лоція Херсонщини (XVII – початок XXI ст.): довідник: у 2 томах / М.Каляка. - К.: Просвіта, 2009.
46. Каляка М. “Степові”- 110: нарис про херсонський часопис /М.Каляка.-Херсон,1996.
47. Кичинський А. Життєві віхи / А. Кичинський // Василенко М. Тавровані зоряниці: поезії.- Херсон, 2011.- С.7-8.
48. Кононенко Владислав. Вартість життя і совісті: Літ. критика. Мала проза / В.Кононенко.- Херсон,1995.
49. Корівчак Л. Лірика Миколи Чернявського: проблеми поетики.- Херсон, 2008.
50. Коротецкий А. Летопись Херсона / Александр Коротецкий.- Херсон, 2004.
51. Кочур Григорій. Штрихи до портрета / Г.Кочур // Василенко М. Очна ставка. – Сімферополь: Таврія, 1990. – С. 3-4.
52. Крізь роки : спогади про Володимира Куликівського.- Херсон, 2014.
53. Кудрявцев Михайло. Вивчення творчості Миколи Куліша в школі: Посібник для вчителя.- Тернопіль,2000.
54. Кузяєва О. Трагікомічне у п'єсі Миколи Куліша “Народний Малахій” // Південний архів.Філологічні науки.- Випуск XIX. – Херсон, 2002.
55. Кузякіна Н. П'єси Миколи Куліша: Літ. і сценічна історія. – К., 1970.
56. Кулик В. Анатолій Бахута: літературний портрет / В. Кулик // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори): Літературно-науковий збірник. Випуск 5. — К.–Херсон: Просвіта, 2008. — С.223-230.
57. Кулик В. Один із шістдесятників: спогади про поета Володимира Куликівського / В.Кулик // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори).- Вип.7.- К.- Херсон : Просвіта, 2010.- С.205-207.

58. Кучерявенко Т. Художня специфіка фронтової лірики Євгена Фоміна / Т. Кучерявенко, І. Немченко // Південний архів. – 2000. – Вип. VIII. – С. 16-19.
59. Літературно-краєзнавча практика: для студентів спеціальності “Українська мова і література”.- К.,1992.
60. Литературное краеведение в школе: метод. рекомендации /Авт. Чухонцева Н.Д., Хома Т.В., Мишуков О.В.- Херсон,1989.
61. Лопушинський І. З когорти славетних: трагічна доля Миколи Чернявського / І.Лопушинський // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літературно-науковий збірник.- Вип. 7. — К.–Херсон : Просвіта, 2010. — С. 163-174.
62. Лубчак В. Херсонський альманах «Степ»: дискусійні питання, гіпотези, перспективи.- Херсон: Айлант,2006.
63. Микола Братан: рекомендаційний бібліографічний покажчик. – Херсон,2007.
64. Микола Василенко: літературні розвідки, бібліографічні нариси. – Херсон, 1996.
65. Микола Куліш: літературознавчі розвідки, бібліографічні нариси.- Херсон,2003.
66. Микола Чернявський: літературні розвідки, бібліографічні нариси. – Херсон, 1998.
67. Микола Чернявський – письменник, громадський діяч, педагог: тези доп. наук. конф.- Херсон,1993.- С.75-77.
68. Неживий О. Література рідного краю: підручник-хрестоматія: 10 клас / О. Неживий, Л. Нежива. - Луганськ, 2001.- С.37-45.
69. Немченко Г.В. П'єса Дмитра Марковича “Не зрозуміли” в контексті розвитку української драматургії / Г.Немченко // Південний архів.- 1994.- № 3.- С.53-59.
70. Немченко Г.В. Проблема інтелігенції в українській драматургії II половини XIX століття / Г.В. Немченко // Південний архів: зб. наукових праць: філолог. науки – Херсон: Видавництво ХДУ. – 2005 – Вип. XXVII. – С.15-18.
71. Немченко Г.В. Проза Дмитра Марковича: жанрові обрії, проблематика, поетика // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літературно-науковий збірник / Г.Немченко. — Вип. 13.- К.–Херсон : Просвіта, 2017. — С.41-50.
72. Немченко Г.В. Українська драматургія XIX століття: генеза жанрових різновидів: методичні рекомендації / Г.В. Немченко. – Херсон, 1994.
73. Немченко І.В. Будівничий вільної України [М.Чернявський] / Іван Немченко // Слово і час.- 1993.- № 1.- С.21-25.
74. Немченко І.В. Вистежуючи іскру добра [Д.Маркович] // Слово і час.- 1993.- № 11.- С.17-21.
75. Немченко І. Гуманістична домінанта в оповіданнях Б.Грінченка "Каторжна" та "Дзвоник" / І.Немченко // Печатное слово. – 2005.- № 2. – С.61-64.

76. Немченко І.В. Дмитро Маркович і херсонський белетристичний збірник “Степ” /1986/ // Константи: Альманах соціологічних досліджень / І.Немченко. – 1997. – № 2. – С. 15 – 20.
77. Немченко І.В. Зоря і смерть Миколи Братана / І.Немченко // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори).- Вип.7.- К.- Херсон : Просвіта, 2010.- С.285-288.
78. Немченко І.В. Матеріали до лекції «Поезія Василя Загороднюка» / І.Немченко // Печатное слово. – 2007. - №1. – С.6-16.
79. Немченко І.В. Матеріали до лекції “Поезія Валерія Кулика” // Печатное слово. – 2003. – № 5. – С. 53-62.
80. Немченко І.В. Матеріали до лекції «Поезія Миколи Братана» // Печатное слово. – 2007. - №3. – С.3-10.
81. Немченко І.В. Стильові прикмети поезії Василя Загороднюка / І.Немченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Серія : Філологічні науки (літературознавство).- Миколаїв, 2016.- С.171-178.
82. Немченко І.В. Художній світ Валерія Кулика // Сучасний погляд на літературу: Наук. збірник: Вип. 9: Пам’яті академіка Петра Хропка. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – С. 73-91.
83. Немченко І. В. Художня модель степу в творчості поета-подільянина Василя Загороднюка / / Іван Немченко // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук.зб.: серія філологічна.- Вип. XV. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2018.- С.280-288.
84. Немченко І. Обличчям до сонця: Микола Василенко / І.В. Немченко // // Вісник Таврійської фундації (Осередок вивчення української діаспори).- К.- Херсон: Просвіта, 2005.- Вип.1.- С.133-136.
85. Немченко І.В. Опальний прокурор, невгодний письменник: До 145-річчя з дня народження херсонського письменника Дмитра Марковича / І.Немченко // Новий день.- 1993.-30 жовтня.
86. Немченко І.В. Південноукраїнські літературні альманахи ХІХ – початку ХХ століть і їх роль у розвитку національної культури / І.Немченко // Заселення Півдня України: проблеми національного та культурного розвитку: наук. доп. Міжнар. наук.-метод. конф. – Херсон, 1997.- Ч. 2. – С. 249 – 252.
87. Немченко І. Поезія Дніпрової Чайки / І.Немченко. – Херсон, 2002.
88. Немченко І.В. Поетичні обрії Анатолія Бахути / І.Немченко // Південний архів. – 1995. – № 5. – С. 50-57.
89. Немченко І.В. Проза Херсонщини: кризь епохи і відстані / І.Немченко // Білий берег: Українська проза Херсонщини кінця ХІХ – початку ХХІ століття.- Херсон, 2009.- С.5-16.

90. Немченко І.В. Рання поема Дніпрової Чайки «Галина криниця» / І.Немченко // Вишиванка : херсонський літературно-художній збірник : число 2. – К.-Херсон : Просвіта, 2008. – С.22-24.
91. Немченко І.В. «Рідна тирсо, – колиско моя!..»: образ Херсонщини в художній літературі / І.Немченко // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори): Літературно-науковий збірник. Випуск 9. — К.–Херсон: Просвіта, 2013. — С.68-94.
92. Немченко І.В. Тримайся коду рідної землі: катрени Миколи Василенка / І.Немченко // Василенко М. Катреновий телескоп : збірка віршів / М.Василенко.- Херсон: Айлант, 2014.- С.3-4
93. Немченко І. Херсонські сторінки життя Дніпрової Чайки / І.Немченко // Південний архів. – 1993. – № 1. – С. 37-46.
94. Немченко І.В. «Щасливий той, що в серці сонце має...» // Василенко Микола. Жменя дощу. – Херсон, 1999. – С. 3-4.
95. Огородня І. «Віддав себе я праці без вагання...» (Вивчення творів Б.Грінченка в середніх класах) / І.Огородня // УМЛШ.- 1988.- № 10.- С.22-27.
96. Олексюк О. Її творчість наснажує / Олег Олексюк // Наумич В. Повне зібрання творів: у 2 томах. – Т.1: Сльоза України: поезії та драматичні твори. – С.517-519.
97. Олексюк О. Невмирущий голос поетеси (В. Наумич) / Олег Олексюк // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори): літературно-науковий збірник: випуск 14. – К. - Херсон: Просвіта, 2018. – С128-133.
98. Олексюк О. Поетика творів Миколи Братана.- Херсон-Київ,1999.
99. Олексюк О. Просвітянину Миколі Чернявському — 150 / О.Олексюк // Голопристанська Littera: літературно-просвітницький альманах. - Випуск 2. - К.-Херсон: Просвіта, 2018.- С.26-32.
100. Олесь Гончар і Херсонщина: бібліографічний покажчик.- Херсон, 1998.
101. Отчий край: Історико-літ.зб. - Вип.1-4.- К.,1985-1990.
102. Параскевич П.К. Наш земляк Євген Фомін / П.К.Параскевич // Параскевич П.К. Статті, тези, есе, інтерв'ю.- Херсон, 2017.- С.159-162.
103. Параскевич П.К. Олесь Гончар і Херсонщина.- Нова Каховка, 2011.
104. Параскевич П.К. Статті, тези, есе, інтерв'ю / П.К.Параскевич.- Херсон, 2017.
105. Пиворович В.Б., Дяченко С.А. Улицями старого Херсона: альбом.- Херсон, 2002.
106. Пиворович В.Б., Беляєв С.Н. Херсон и его жители в фотографиях, портретах, документах. - Херсон, 2011.

107. Письменники Радянської України: Довідник.- К.,1976.
108. Письменники Радянської України: 1917-1987: біобібліограф. довідник.- К.,1988.
109. Письменники України:Бібліографічний довідник.-К., 2007.
110. Пінчук В. Дніпрова Чайка: життя і творчість / В.Пінчук. – К., 1984.
111. Плакида Н. Метод проектів під час вивчення життя і творчості Дмитра Марковича / Н.Плакида // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літературно-науковий збірник. — Вип. 9.- К.–Херсон : Просвіта, 2013. — С.44-47.
112. Плакса Віра. Багатство тем і мотивів поезій у прозі Дніпрової Чайки / В.Плакса // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літературно-науковий збірник. — Вип. 8.- К.–Херсон : Просвіта, 2012. — С.115-118.
113. Поезія любові та краси: бібліограф. посібник / До 50-річчя від дня народження і 35-річчя поетичної творчості Валерія Кулика. – Херсон, 1998.
114. Погрібний А. Борис Грінченко / А.Погрібний // Грінченко Б. Твори: у 2 т.- К.,1990.- Т.1.- С.5-30.
115. Погрібний А. Борис Грінченко: нарис життя і творчості / А.Погрібний.- К.,1988.
116. Погрібний А. Борис Грінченко в літературному русі кінця ХІХ – поч. ХХ ст.: питання ідейно-естетичної еволюції // А.Погрібний.- К.,1990.
117. Поліщук В.Т., Поліщук М.П. Література рідного краю: літературна Черкащина: підручник.- Черкаси, 2013.
118. Постриган Л. Письменники Херсонщини: біограф. довідник / Л.Постриган.- Херсон, 2008.
119. Прози життя Василя Загороднюка: біобібліографічний покажчик.- Херсон, 2006.
120. Пустова Т. Анатолій Бахута / Тетяна Пустова // Пустова Т. Джерела рідного міста.- Нова Каховка, 2008.- С.13-22.
121. Рябінін-Скляревський О. Херсонський гурток Русова 1885-1889 рр. / О. Рябінін-Скляревський.- Запоріжжя, 2003.
122. Серед степу широкого...: Шевченкіана Херсонщини.- Херсон: Гілея, 2014.
123. Сич А. Скрипка, на якій грає час // Наддн. правда. – 1991. – 7 лютого.
124. Скороход А.Н. Херсон: вчора и сегодня: сб. очерков / Александр Скороход.- Херсон, 2008.

125. Славимо рідний край : матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції «Микола Чернявський у вінку українського культурного відродження».- Донецьк – Добропілля, 2011.
126. Соломахін А. Степовий край у поезіях Євгена Фоміна / А. Соломахін // Таврійський степ (Мій край): Вип. 4. – Каховка, Херсон, Київ, 2002. – С. 86-88.
127. Соломахін А.Ф. Художня своєрідність творів Євгена Фоміна / А. Соломахін // Таврійський степ (Мій край). – Каховка - Київ, 2000. – С. 102-117.
128. Ставицький О. Драма з глибин народного буття / О.Ставицький // Бувальщина. Драми. Комедії. Діалоги. Водевіль. – К., 1990.- С.5-21.
129. Сухопаров С. Старый Херсон Сергея Сильванского / С.Сухопаров.- Херсон,2002.
130. Танюк Л. Драма Миколи Куліша // Куліш М. Твори: у 2 томах.- К.,1990.- Т.1.- С.3-35.
131. Танюк Л. “Читайте “Мину Мазайла”, товариші!” // Вітчизна.- 1989.- № 1. – С.69-71.
132. Творча індивідуальність Івана Дніпровського: тези наук. конф.- Херсон,1995.
133. Творчі обрії Миколи Чернявського: зб. статей. – Херсон, 1998.
134. Токовило О. Альманах “Степ” - провісник духовного відродження на Півдні України / Оксана Токовило // Степ: літ.- худ. альманах.- Херсон, 2011.- С.2-6.
135. Уклін земний тобі, Херсоне!: Херсон у художній літературі: збірник.- Сімферополь,1978.
136. Українська літературна енциклопедія: у 5 т.- К.,1988.- Т.1; К.,1990.- Т.2; К.,1995.- Т.3.
137. Федоровська Лада. “Давноминулих днів пекуча рана” // Пузиренко В. Живі дощі. Василенко М. Небовий ключ. Давыдов В. Старые звёзды. – С.: Таврія, 1990. – С.61-62.
138. Франко І. Зібр. тв.: у 50 т. / І.Франко. - К.: Наук. думка, 1976-1986.
139. Херсон: полный путеводитель по городу: маршруты, интересные факты, советы путешественнику.- Херсон: Наддніпряночка, 2013.
140. Херсон. Улицы помнят: путеводитель.- Симферополь,1987.
141. Херсонский краеведческий музей: путеводитель.- Симферополь,1987.
142. Херсонський державний університет: історичний нарис: 1917-2007.- Херсон, 2007.
143. Херсону — 200 лет: 1778-1978: сб. док. и материалов.- К.: Наук. думка,1978.

144. Хлань О. Вивчення творчості Дніпрової Чайки на уроках літератури рідного краю // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори) : літературно-науковий збірник. — Вип. 8.- К.–Херсон : Просвіта, 2012. — С.90-94.
145. Хмель В.А. Херсонские истории, предания и были / Виктор Хмель. - Херсон: Наддніпряночка, 2014.
146. Художній світ Івана Дніпровського: зб. статей. – Херсон,1995.
147. Цалапова О. Міфопоетика казкового світу раннього українського модернізму: Дніпрова Чайка, Леся Українка, Олександр Олесь, Михайло Коцюбинський: автореф. дис.к.ф.н. / Оксана Цалапова. - Харків, 2011.
148. Цалапова О. Хронотоп лісу в казці раннього українського модернізму: Дніпрова Чайка, М. Коцюбинський, О. Олесь, Леся Українка / Оксана Цалапова // Літературознавчі обрії: праці молодих учених.- К., 2010.- Вип.17.- С.190-194.
149. Чернявський М. Вибране / М.Чернявський.- Херсон: Гілея, 2018.
150. Чухонцева Н. Нові обрії Миколи Василенка-перекладача // Вісник Таврійської фундації (Осередок вивчення української діаспори).- К.- Херсон: Просвіта, 2013.- Вип.9.- С.276-282.
151. Чухонцева Н. Транзит поезії крізь час і простір / Н.Чухонцева // Василенко Микола. Транзит самоцвітів: переклади.- К.- Херсон: Просвіта, 2012.- С.3-14.Шумило Н. Микола Чернявський / Н.Шумило // Гроно нездоланих співців: літературні портрети.- К.,1997.
152. Шевченко Олена. Душею до людей – крилами до неба: нарис про життя і творчість Василя Загороднюка / Олена Шевченко.- Херсон: Айлант, 2012.
153. Шевченко Олена. Іскра Божа: літературний портрет Анатолія Кичинського.- Херсон: Айлант, 2012.
154. Шевченко Олена. Лицар творчого ордену: художньо-публіцистичний нарис про життя і творчий шлях Анатолія Марущака / Олена Шевченко. – Херсон: Айлант, 2012.
155. Шевченко Олена. Мить у слові повторить: штрих-код творчого портрета поета Валерія Кулика / Олена Шевченко. – Херсон: Графіка, 2012.
156. Шумілова А. Євген Фомін: поет, вільний від усяких “хворобливих” впливів / А. Шумілова // Вісник Книжкової палати.- 2006.- № 12.- С.39-40.
157. Щерба Т. Золота вага долі: літературний портрет М.Братана.- Херсон, 2010.
158. Щерба Т. Причетні до слова: нариси, штрихи до літ. портретів / Т.Щерба.- Херсон, 2011.
159. Щерба Т. Роздуми над книжками: нариси, статті, відгуки, рецензії, передмови / Т.Щерба.- Херсон, 2011.
160. Щерба Т. Шляхом пілігримів / Т.Щерба.- Херсон, 2001.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека українських підручників (pidruchniki.website) © 2010 - 2012 Українські підручники онлайн admin {at} pidruchniki.ws. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=3351>
Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc...9/01.pdf
2. Слово і час. [Електронний ресурс] . – Режим доступу
http://www.slovoichas.in.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=105&Itemid=34&limit=1&limitstart=0
3. www.nbuv.gov.ua/.../N170p098-107.pdf
4. Мистецтво поетичне в дії[Електронний ресурс] . – Режим доступу:
5. <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2012/08/02/193000.html>
6. <http://ukrlib.com.ua>
7. <http://ukrlit.kma.mk.ua>
8. <http://www.ukrcenler.com>
9. <http://www.nbuv.gov.ua>